

TUG`MA YURAK NUQSONLARI VA ULARNI DIAGNOSTIKASI

Xolboyeva Sug`Diyona

Turon universiteti

Tibbiyot fakulteti

Davolash ishi yo`nalishi 1-kurs talabasi.

salimovabdulhay0@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20336465>

Annotatsiya. Tug'ma yurak nuqsonlari embronal davirdagi rivojlanishdagi buzilishlar natijasida yurak qontomir sistemasidagi uzgarishlar tufayli rivojlanadi. Tug'ma yurak nuqsonlari uchrashi barcha tug'ulgan chaqaloqlar ichida 0,5% tashkil etadi. 2 yoshdan oshgan bolalar ichida esa u 0,2% xalarda uchraydi. Agar uz vaqtida tug'ma yurak nuqsoni bor bolaga shifokor yordami utkazilmasa 1 oy ichida 50% yangi tug'ilgan chaqaloqlar uladi. 25% esa 1 yil ichida nobud buladilar. Taxminan 20-35% nuqsonlar kukarishsiz rivojlanadi va bolalar rangi deyarli uzgarmaydi. Xozirda 100 dan ortiq tug'ma nuqsonlar tafovut etiladi.

Ko`p uchraydigan tug`ma yurak nuqsonlari:

Yurak devorida teshik bo`lishi, yurak klapanlarining torayishi, qon tomirlarimimg noto`g`ri joylashishi, yurak kameralarining noto`g`ri rivojlanishi.

**Kalit so`zlar:** Yurak nuqsonlari, embryonal, qon tomirlari, yurak devoir, fallo tetradas, bo`lmachalararo defekt, stress, UZI, EKG, EXOKG, MRT, KT.

Аннотация. Врожденные пороки сердца развиваются вследствие изменений в сердечно-сосудистой системе в результате нарушений развития в эмбриональном периоде. Частота врожденных пороков сердца составляет 0,5% от всех новорожденных.

У детей старше 2 лет они встречаются в 0,2% случаев. Если ребенок с врожденным пороком сердца не получает своевременной медицинской помощи, 50% новорожденных умирают в течение 1 месяца. 25% умирают в течение 1 года. Приблизительно 20-35% пороков развиваются без осложнений, и цвет кожи детей практически не изменяется. В настоящее время выделяют более 100 врожденных пороков.

Наиболее распространенные врожденные пороки сердца:

отверстие в стенке сердца, сужение сердечных клапанов, неправильное расположение кровеносных сосудов, нарушение развития камер сердца.

Ключевые слова: пороки сердца, эмбриональный, кровеносные сосуды, порок сердца, тетрада Фалло, межжелудочковый дефект, стресс-тест, ультразвуковое исследование, ЭКГ, ЭКО-КГ, МРТ, КТ.

Abstract. Congenital heart defects develop due to changes in the cardiovascular system as a result of developmental disorders in the embryonic period. The incidence of congenital heart defects is 0.5% of all newborns. In children over 2 years old, it occurs in 0.2% of cases. If a child with a congenital heart defect does not receive timely medical care, 50% of newborns die within 1 month. 25% die within 1 year. Approximately 20-35% of defects develop without complications and the children's color is practically unchanged. Currently, more than 100 congenital defects are distinguished.

The most common congenital heart defects are:

A hole in the heart wall, narrowing of the heart valves, malposition of blood vessels, maldevelopment of the heart chambers.

Keywords: Heart defects, embryonic, blood vessels, heart defect, tetralogy of fallot, interventricular defect, stress, ultrasound, ECG, EXO-KG, MRI, CT.

Kirish: Yurak tug'ma nuqsonlari 3 xil guruxi farqlanadi. Birinchi gurux - yurak ichidagi arterial qonni venoz okqimiga oqishi bilan kuzatiladigan tug'ma nuqsonlar (chapdan o'nga, birlamchi-oq nuqsonlar) - bo'lmachalararo tusiqli nuqsoni, qorinchalararo tusiqli nuqsoni, ochiq arterial yo'l, aorta-o'pka oqmasi, bo'lmachalararo devor nuqsoni mitral stenozi bilan. Ikkinchi gurux - yurak ichidagi venoz qonni arterial kon okimiga oqishi bilan kuzatiladigan nuqsonlar (o'ngdan chapga, birlamchi-ko'k). Bu guruxga Fallo uchligi, tetradasi va pentadasi, uch tabaqali kopkokni atreziyasi, magistral tomirlarni transpozitsiyasi kiradi Uchinchi gurux yurak magistral arteriyalarining torayishi bilan kuzatiladigan to'g'ma nuqsonlar: o'pka arteriyasining stenozi, aorta stenozi, aorta koarktatsiyasi.

Tug'ma yurak nuqsonlari diagnostikasi kasallikni erta aniqlash va nuqson turini belgilash uchun o'tkaziladi. Diagnostika yordamida yurakning tuzilishi, faoliyati va qon aylanishidagi o'zgarishlar tekshiriladi.

Diagnostika usullari: Klinik tekshiruv, elektro kardiografiya (EKG), ehokardiografiya (Yurak UZI), ko'krak qafasi rentgenografiyasi, pulsoksimetriya, yurak kateterizatsiyasi, kompyuter tomografiya (KT) MRT kabi diagnostik tekshiruvlardan o'tib turish tavsiya etiladi.

Bu kaslliklarning oldini olish uchun bo'lajak onalar quyidagi qoidalarga amal qilishlari kerak:

To'g'ri va vitaminlarga boy ovqatlanish

Foliy kislotasi va shifokor tavsiya qilgan vitaminlarni qabul qilish

Chekish, alkogol va zararli moddalarni iste'mol qilmaslik

Infeksion kasalliklardan saqlanish

Dorilarni faqat shifokor tavsiyasi bilan ichish

Qandli diabet, yuqori qon bosimi kabi kasalliklarni nazorat qilish

Stress va kuchli asabiylashishdan saqlanish

Homiladorlik vaqtida muntazam UZI va tibbiy tekshiruvlardan o'tib turish.

To'g'ri va vitaminlarga boy ovqatlanish

Foliy kislotasi va shifokor tavsiya qilgan vitaminlarni qabul qilish

Chekish, alkogol va zararli moddalarni iste'mol qilmaslik

Infeksion kasalliklardan saqlanish

Dorilarni faqat shifokor tavsiyasi bilan ichish

Qandli diabet, yuqori qon bosimi kabi kasalliklarni nazorat qilish

Stress va kuchli asabiylashishdan saqlanish

Homiladorlik vaqtida muntazam UZI va tibbiy tekshiruvlardan o'tib turish

Homiladorlikning dastlabki 3 oyida bolaning yuragi shakllanadi. Shu davrda ona sog'lig'iga alohida e'tibor berish kerak.

Sog'lom turmush tarzi va muntazam tibbiy nazorat tug'ma yurak nuqsonlari xavfini kamaytirishga yordam beradi.

Asosiy qism:

1.Klinik tekshiruv

Shifokor bolaning nafas olishi, yurak urishi, teri rangini va umumiy holatini tekshiradi.

Yurakda shovqin eshinishi tug'ma nuqson belgisi bo'lishi mumkin.

2.Elektrokardiografiya (EKG)

EKG yurakning elektr faoliyatini tekshiradi. Yurak ritmi buzilishi va yurak bo'limlarining zo'riqishi aniqlanadi.

3.Ehokardiografiya (Yurak UZI)

Eng asosiy diagnostika usuli hisoblanadi. Yurak kameralarining tuzilishi, klapanlar holati va qon oqimi ko'rinadi. Tug'ma nuqson turini aniq aniqlashga yordam beradi.

4. Ko'krak qafasi rentgenografiyasi

Yurak kattaligi va o'pkadagi qon aylanish o'zgarishlarini ko'rsatadi.

5. Pulsoksimetriya

Qondagi kislorod miqdorini o'lchaydi. Kislorod kamayishi ayrim tug'ma yurak nuqsonlarida kuzatiladi.

6. Yurak kateterizatsiyasi

Maxsus kateter yordamida yurak bo'shliqlari va qon tomirlardagi bosim tekshiriladi.

Murakkab nuqsonlarni aniqlashda qo'llaniladi.

7. Kompyuter tomografiya (KT) va MRT

Yurak va yirik qon tomirlarni batafsil tasvirlab beradi. Murakkab holatlarda ishlatiladi

Diagnostika Chaqaloq hayotining birinchi yilida tug'ma yurak nuqsonlarini tashxislash quyidagi usullarni o'z ichiga oladi: Elektrokardiografiya (EKG) Exokardiyografiya (EXOKG) Rentgen Yurakni MRT qilish Shuningdek: yurak kateterizatsiyasi; aortografiya; fonokardiografiya. Tug'ma yurak nuqsoni homilada ona qornidagi rivojlanish davrida ham aniqlanishi mumkin

Tug'ma yurak nuqsonini davolash Tug'ma yurak nuqsonini davolash ko'pincha jarrohlik aralashuvini talab qiladi. Aniqlangan anomaliyani operativ korreksiya qilish quyidagi manipulyatsiyalarni o'z ichiga olishi mumkin: bitmagan botallo yo'lini bog'lash va kesish; o'mrov osti arteriyasi tarmog'i va torayishdan pastda o'pka arteriyasi o'rtasida birikma hosil qilish.

Operatsiyadan oldin nuqson turini aniq belgilash va eng maqbul davolash usulini tanlash uchun bemorni sinchkovlik bilan instrumental va klinik tekshiruvdan o'tkaziladi.

Homilada tug'ma yurak nuqsonining oldini olish uchun homilador ayolga sog'lom turmush tarzini olib borish, imkon qadar ekologik toza zonada bo'lish va ayniqsa homiladorlikning 2 haftasidan 8 haftagacha bo'lgan kritik davrida virusli infeksiyalardan qochish tavsiya etiladi.

Tug'ma yurak nuqsoni belgilari.

Tug'ma yurak nuqsonining asosiy belgilari orasida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:

Terining ko'kimtiriligi, yurak yetishmovchiligi, yurakdagi shovqin, nafas olish yetishmovchiligi, jismoniy rivojlanishdan orqada qolish, rangparlik, yurak ishining buzilishi. Agar shifokor homila ichi rivojlanish davrida yurak nuqsoni rivojlanishi mumkinligidan shubhalansa, ayolga ixtisoslashtirilgan tug'ruqxonada tug'ish tavsiya etiladi, u yerda kardiografik xizmatlarning to'liq spektri taqdim etiladi. Yurak nuqsoni chaqaloqda tug'ilgan zahoti paydo bo'lishi yoki uzoq vaqtgacha sezilmay turishi mumkin. Tug'ma yurak nuqsonlarining asosiy turlariga yurak devoridagi teshiklar, yurak klapanlari nuqsonlari, qon tomirlarning noto'g'ri joylashuvi hamda yurak bo'lmachalari va qorinchalari rivojlanishidagi kamchiliklar kiradi. Eng ko'p uchraydigan nuqsonlar qatoriga qorinchalararo to'siq nuqsoni, bo'lmachalararo to'siq nuqsoni, arterial yo'lning yopilmasligi va Fallo tetradas kiradi. Kasallikning kelib chiqishiga irsiy omillar, onaning homiladorlik davrida yuqumli kasalliklar bilan kasallanishi, zararli odatlar, ayrim dori vositalarini nazoratsiz qabul qilish, ekologik omillar hamda vitamin yetishmovchiligi sabab bo'lishi mumkin.

Hozirgi kunda tug'ma yurak nuqsonlarini erta aniqlash va to'g'ri davolash orqali ko'plab bolalarning hayotini saqlab qolish mumkin. Shu sababli homilador ayollarning muntazam tibbiy nazoratdan o'tishi, bolalarda kuzatiladigan belgilarni e'tiborsiz qoldirmaslik va vaqtida diagnostika qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa: Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, tug'ma yurak nuqsonlari inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug'diruvchi kasalliklardan biri hisoblanadi. Ushbu kasallik homilaning ona qornida rivojlanish davrida yurak va yirik qon tomirlarining noto'g'ri shakllanishi natijasida yuzaga keladi. Tug'ma yurak nuqsonlari ba'zan yengil kechsa-da, ayrim hollarda bolaning hayoti uchun xavfli bo'lishi mumkin. Shu sababli kasallikni erta aniqlash va o'z vaqtida davolash juda katta ahamiyat kasb etadi.

Mavzuni o'rganish davomida tug'ma yurak nuqsonlarining kelib chiqish sabablari, asosiy belgilari, turlari hamda diagnostika usullari haqida muhim ma'lumotlarga ega bo'linadi.

Kasallikning paydo bo'lishida irsiy omillar, onaning homiladorlik davrida yuqumli kasalliklar bilan kasallanishi, zararli odatlar, ekologik omillar va noto'g'ri turmush tarzi muhim rol o'ynashi aniqlangan. Ayniqsa, homiladorlikning dastlabki oylarida ona salomatligini ehtiyot qilish kelajakdagi bolaning sog'lom tug'ilishida muhim omillardan biridir.

Bugungi kunda tibbiyot sohasining rivojlanishi tufayli tug'ma yurak nuqsonlarini zamonaviy diagnostika usullari orqali aniq va tezkor aniqlash imkoniyati mavjud.

Exokardiografiya, elektrokardiografiya, rentgenografiya, kompyuter tomografiyasi va boshqa tekshiruv usullari kasallikni to'g'ri baholash hamda samarali davolash choralari tanlashga yordam beradi. Erta tashxis qo'yilishi orqali ko'plab bolalarda og'ir asoratlarning oldi olinadi va ularning sog'lom hayot kechirish imkoniyati oshadi.

Shuningdek, tug'ma yurak nuqsonlarini davolashda jarrohlik amaliyotlari va zamonaviy tibbiy muolajalar katta natija bermoqda. Hozirgi davrda ko'plab bolalar muvaffaqiyatli operatsiyalardan so'ng to'liq hayot tarzini davom ettirmoqda. Bu esa tibbiyotning inson hayotini saqlab qolishdagi ahamiyati naqadar yuqori ekanligini ko'rsatadi.

Shunday ekan, tug'ma yurak nuqsonlarining oldini olish, ularni erta aniqlash va samarali davolashda ota-onalar, shifokorlar hamda jamiyatning hamkorligi muhim hisoblanadi. Sog'lom turmush tarziga rioya qilish, homilador ayollarning muntazam tibbiy nazoratdan o'tishi hamda bolalarning salomatligiga e'tiborli bo'lish orqali ushbu kasallikning salbiy oqibatlarini kamaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bolalar xirurgik kasalliklari. Shamsiyev.A.M, Atakulov.J.O, Yusupov.Sh.A, Shamsiyev.J.A
2. Bolalar xirurgiyasi Sulaymonov.A.S Bolalar xirurgiyasi Aliyev.M.M